

CULTURAL HERITAGE COUNTS FOR EUROPE KULTTUURIPERINTÖ ON TÄRKEÄ EUROOPALLE

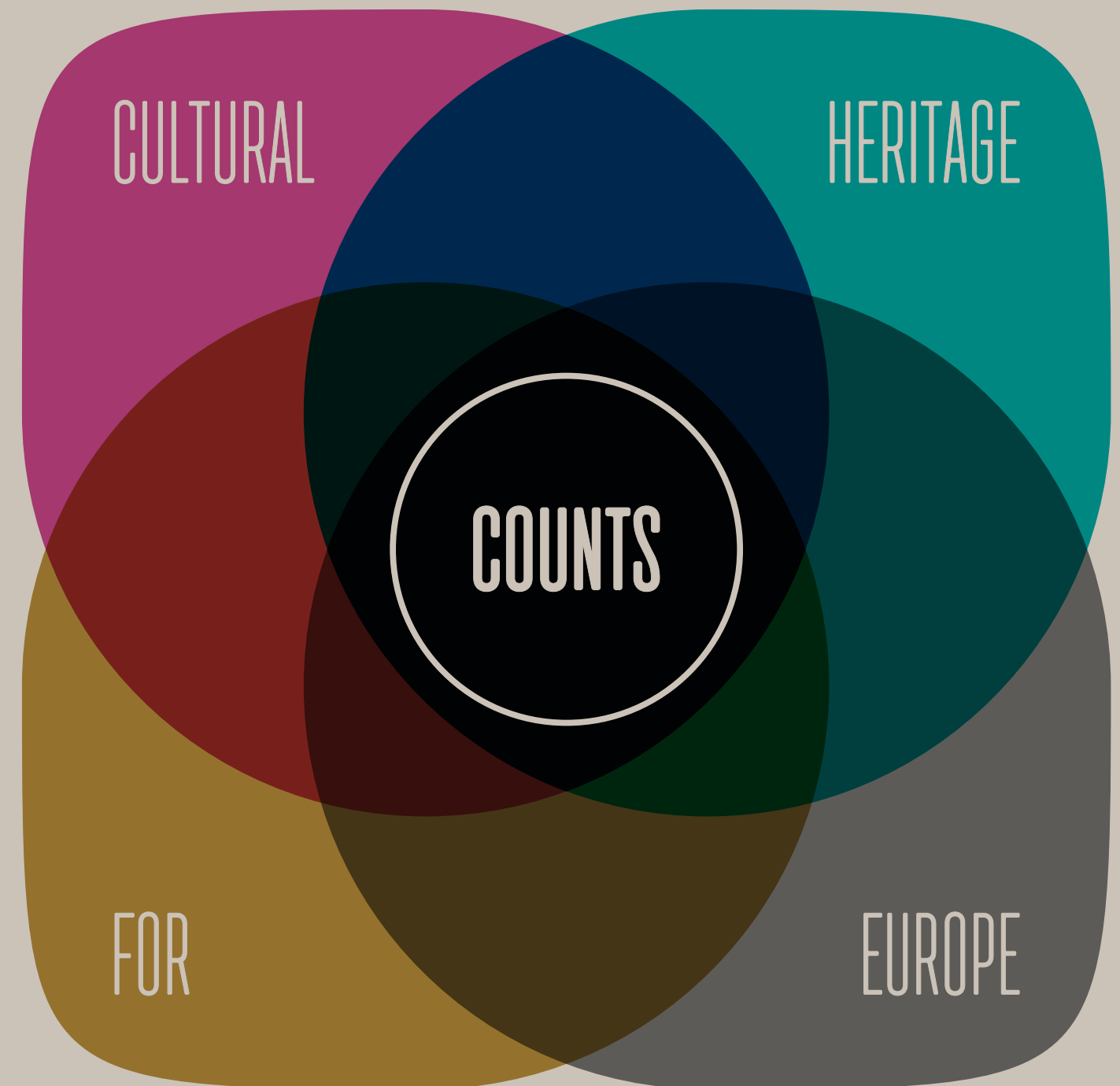
Cultural Heritage counts for Europe (CHCfE) -hanke toteutettiin Euroopan komission tuella heinäkuun 2013 ja kesäkuun 2015 välisenä aikana. Hankkeen taustalla oli Euroopan kulttuuriperintöallianssin (European Heritage Alliance 3.3) vuonna 2012 Euroopan komissiolle esittämä kannanotto "Towards an EU Strategy for Cultural Heritage – The Case for Research".

"Kulttuuriperintö on tärkeä Euroopalle" -hankkeessa kerättiin ja analysoitiin Euroopan unionin jäsenvaltioissa tehtyjen tutkimusten tuloksia. Näyttöön perustuvan tutkimuksen ja tapausselostusten perusteella voitiin todentaa kulttuuriperinnön vaikuttavuus talouden, yhteiskunnan, kulttuurin ja ympäristön osa-alueilla. Hankkeen tavoitteina oli osoittaa kulttuuriperinnön arvo ja potentiaali Euroopan kestävän kehityksen strategisena voimavarana, lisätä yleistä tietoisuutta kulttuuriperinnöstä tärkeänä resurssina sekä laatia strategiasuosituksia Euroopan päätöksentekijöille.

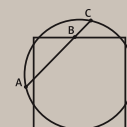
Hankkeen koordinoijana toimi Europa Nostra -järjestö. Ohjausryhmässä olivat edustettuina kaikki hankekumppanit: ENCATC (European Network on Cultural Management and Cultural Policy Education, Euroopan kulttuurihallinnon ja kulttuuripolitiikan koulutuksen verkosto), Europa Nostra (Voice of Cultural Heritage in Europe, Kulttuuriperinnön ääni Euroopassa), Heritage Europe (European Association of Historic Town and Regions, Euroopan historiallisten kaupunkien ja alueiden liitto) ja Heritage Alliance (Kulttuuriperinnön liitto) Englannista sekä Puolan Krakovassa toimiva International Cultural Centre (ICC, Krakovan kansainvälinen kulttuurikeskus) ja Belgiassa KU Leuvenin yliopiston yhteydessä toimiva Raymond Lemaire International Centre for Conservation (RLCC, Kansainvälinen Raymond Lemaire -konservointikeskus). Kahden viime mainitun muodostama tutkimusryhmä vastasi EU:n laajuisesta kulttuuriperinnön vaikuttavuustutkimuksen kartoituksesta ja tulosten analysoinnista.

© CHCfE-konsortio

**TÄMÄ YHTEENVETO SEKÄ RAPORTTI KOKONAISUUDESSAAN
OVAT SÄHKÖISESTI SAATAVANA OSOITTEESSA:**
www.encatc.org/culturalheritagecountsforeurope

encatc

MIĘDZYNARODOWE
CENTRUM
KULTURY
INTERNATIONAL
CULTURAL
CENTRE

The
Heritage
Alliance

KULTTUURIPERINTÖ ON TÄRKEÄ EUROOPALLE
YHTEENVETO JA STRATEGIASUOSITUKSET

CULTURAL HERITAGE COUNTS FOR EUROPE
KULTTUURIPERINTÖ ON TÄRKEÄ EUROOPALLE

Vuosi 2018 on
kulttuuriperinnön
eurooppalainen
teemavuosi.

Suomi
Finland
100

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIN TERVEHDYS

“Cultural Heritage Counts for Europe” – hanke on kunnianosoitus kulttuuriperinnölle Euroopassa. Euroopan unionin ja Europa Nostran yhteistyönä toteutettu raportti nostaa kulttuuriperinnön jalustalle: yhteinen kulttuuriperintömme on voimavara koko Euroopalle.

Kulttuuriperinnöllä on merkitystä. Panostukset kulttuuriperintöön tuottavat merkittäviä hyötyjä sekä yksilöille että yhteiskunnalle. Kulttuuriperintö on vetovoimatekijä, se parantaa elämänlaatua ja on myös elinikäisen oppimisen väline sekä luovuuden ja inspiraation lähde.

Mutta kulttuuriperintö on jotain vielä enemmän. Oma kulttuuri ja kulttuuriperintö liittävät meidät osaksi sukupolvien ketjua. Ne haastavat antamaan uusia merkityksiä maailmalle ja rakentamaan uutta. Ne kertovat, mistä tulemme ja keitä olemme.

Kulttuuriperinnön positiiviset vaikutukset on huomattu korkealla tasolla. Euroopan komissio on esittänyt vuoden 2018 nimeämistä kulttuuriperinnön teemavuodeksi, jonka tavoitteena on edistää Euroopan kulttuuriperinnön jakamista ja arvostusta, lisätä tietoisuutta yhteisestä historiasta ja yhteisistä arvoista sekä vahvistaa tunnetta yhteiseen eurooppalaiseen tilaan kuulumisesta.

Suomessa kulttuuriperinnön teemavuonna haluan pitää erityisesti esillä lasten ja nuorten tavoittamista. Kulttuuriperintö kuuluu kaikille, ja tekemällä lapsia ja nuoria siitä tietoisiksi ja siihen osallisiksi tehdään tärkeää sivistyksen tulevaisuustyötä. Teemavuonna voidaan myös tuoda esiin niitä kulttuuriperinnön taloudellisia, sosiaalisia, kulttuurisia ja ekologisia mahdollisuuksia, joita tässä raportissa esitellään monipuolisesti.

Kun Suomi juhlii tänä vuonna satavuotista itsenäisyyttään, ihmiset ja vuorovaikutus ovat keskiössä. Kantava teema on “yhdessä”. Kulttuuriperintö on ihmisiä yhdistävä tekijä monella tasolla: paikallinen, kansallinen ja eurooppalainen perimämme vaikuttavat meihin yhdessä ja erikseen. Kulttuuriperintö käsittää sekä historialliset monumentit ja taidearteet että tavalliset elinympäristöt; se on sekä hienoja juhlahetkiä että arkisia tapoja.

Toivon, että tämä raportti lisää ymmärrystä kulttuuriperinnöstä monimuotoisen yhteiskunnan menestystekijänä ja voimavarana!

SANNI GRAHN-LAASONEN
opetus- ja kulttuuriministeri

*”Kaikkea tärkeää
ei voi laskea numeroin,
eikä kaikki luvuin
ilmaistava ole
tärkeää.”*

NÄIN ON TODENNUT
MUIDEN MUASSA
ALBERT EINSTEIN

ESIPUHE

Cultural Heritage Counts for Europe (CHCfE) -hankkeen raportista käy ilmi kulttuuriperintömme vahva, elämän laatua kohottava vaikutus. Euroopan joka kolkassa on elämäämme rikastuttavia kulttuuriperintökohteita, historiallisia seutuja ja kulttuurimaisemia. Ne ovat inspiraation lähteitä ja luovat yhteenkuuluvuutta. Tuntemme olevamme osa laajaa yhteisöä.

Kulttuuriperintö on arvokasta pääomaa, jonka vaikutus näkyy kulttuurin, yhteiskunnan, ympäristön ja talouden alalla. Tämä pätee yhtä lailla Eurooppaan kuin muuhunkin maailmaan. Tuntemme sen vaikutuksen sydämessämme ja mielessämme. Kulttuuriperinnön ylläpitäminen edellyttää kuitenkin politiikkaa, linjauksia ja investointeja, joiden perustana on muutakin kuin vahva tunne. Näkemys ei riitä, vaan sen tueksi tarvitaan faktoja ja numeroita. Esittämällä kvantitatiiviseen ja kvalitatiiviseen tutkimukseen perustuvaa näyttöä kulttuuriperinnön myönteisistä vaikutuksista annamme Euroopan kulttuuriperinnölle sille kuuluvan äänen.

CHCfE-raportissa esitellään Euroopan laajuiseen aineistoon perustuva analyysi, joka auttaa meitä ymmärtämään kulttuuriperintömme merkityksen syvemmin ja oivaltamaan sen potentiaalin yhtenä kestävä kehityksen tärkeänä voimavarana. On tärkeää saattaa tämä tieto osaksi paikallista, alueellista, kansallista ja eurooppalaista päätöksentekoa. Näin voidaan tarjota luotettava perusta kulttuuriperintöä koskeville toimintalinjauksille. Helppotajuisessa muodossa olevaa tietoa tarvitsevat vertailujen ja valintojen tueksi kaikki kulttuuriperintöön sijoittavat tahot, kuten julkishallinto, liike-elämä, yksityishenkilöt, yleishyödylliset järjestöt ja kansalaisjärjestöt.

CHCfE-konsortion muodostaneet kuusi organisaatiota ovat tehneet suuren palveluksen Euroopalle osoittamalla kulttuuriperintömme taloudellisen, yhteiskunnallisen, kulttuurisen ja ympäristöllisen vaikuttavuuden. Haluan kiittää konsortiota ja kaikkia työhön osallistuneita tutkijoita ja asiantuntijoita hankkeeseen sitoutumisesta ja erinomaisesta yhteistyöstä. Hanke osoittaa eurooppalaisen yhteistyön tuloksellisuuden ja lisäarvon, joka syntyy siitä, että mukana on erilaista akateemista osaamista ja elämäkokemusta kaikkialta Euroopasta.

Lopuksi haluan erityisesti kiittää Euroopan komissiota sen Cultural Heritage Counts for Europe -hankkeelle antamasta tuesta. Ilahduttava uutinen on, että Euroopan unioni nyt tunnustaa kulttuuriperinnön olevan Euroopan kestävä kehityksen strateginen resurssi. Uskomme, että tämä raportti toimii EU:n instituutioita ja jäsenvaltioita innoittavana kertomuksena, jonka pohjalta voidaan arvioida kulttuuriperinnön vaikuttavuutta kokonaisvaltaisesti ja tehdä kulttuuriperintöä koskevia linjauksia yhdenmukaisen lähestymistavan mukaisesti.

CHCfE-konsortion puolesta

PLÁCIDO DOMINGO
Puheenjohtaja, Europa Nostra

CULTURAL HERITAGE COUNTS FOR EUROPE (CHCFE) KONSORTIO

● EUROPA NOSTRA (Voice of Cultural Heritage in Europe, yleiseurooppalainen Euroopan kulttuuriperintöä vaaliva järjestö):

OHJAUSRYHMÄSSÄ: varapuheenjohtaja John Sell, hallituksen jäsen Piet Jaspaert ja pääsihteeri Sneška Quaedvlieg-Mihailović
PROJEKTIKOORDINAATTORIT: Louise van Rijckevorsel ja Danaë Anastopoulos-Chaimowicz (Brysselin toimisto)

● ENCATC (European Network on Cultural Management and Cultural Policy Education, Euroopan kulttuurihallinnon ja kulttuuripolitiikan koulutuksen verkosto):

OHJAUSRYHMÄSSÄ: professori Claire Giraud-Labalte, ENCATC-teemaryhmän Understanding Heritage puheenjohtaja ja ENCATC-lähettiläs
PROJEKTIKOORDINAATTORIT: pääsihteeri GiannaLia Cogliandro Beyens
PROJEKTIVIESTINTÄ: viestintäjohtaja Elizabeth Darley

● HERITAGE EUROPE (European Association of Historic Town and Regions, Euroopan historiallisten kaupunkien ja alueiden liitto):

OHJAUSRYHMÄSSÄ: pääsihteeri Brian Smith

● INTERNATIONAL CULTURAL CENTRE in Krakow (ICC), Krakova, Puola (Kansainvälinen kulttuurikeskus, ICC):

OHJAUSRYHMÄSSÄ: johtaja, professori Jacek Purchla
PROJEKTITUTKIJAT: Joanna Sanetra-Szeliga ja tohtori Katarzyna Jagodzińska, Research Institute for European Heritage (Euroopan kulttuuriperinnön tutkimuskeskus)

● RAYMOND LEMAIRE INTERNATIONAL CENTRE FOR CONSERVATION (RLICC), KU Leuven -yliopisto, Belgia (Kansainvälinen Raymond Lemaire -konservointikeskus, RLICC):

OHJAUSRYHMÄSSÄ: johtaja, professori Koenraad van Balen
PROJEKTITUTKIJAT: Aziliz Vandesande, Clara Thys ja tohtori Sigrid Van der Auwera

● HERITAGE ALLIANCE, Englanti (Kulttuuriperinnön liitto):

OHJAUSRYHMÄSSÄ: toiminnanjohtaja Kate Pugh

RAPORTTI

TUTKIJARYHMÄ

ICC, KRAKOV: Katarzyna Jagodzińska, Jacek Purchla, Joanna Sanetra-Szeliga, Przemysław Niedźwiecki ja Karolina Tylus
RLICC, KU LEUVEN: Clara Thys, Aziliz Vandesande, Koenraad Van Balen, Sigrid Van der Auwera ja Luc Verpoest

TOIMITUSKUNTA

Claire Giraud-Labalte, ENCATC:n edustaja • Kate Pugh, Heritage Alliancen edustaja
Sneška Quaedvlieg-Mihailović, Europa Nostran edustaja • Joanna Sanetra-Szeliga, ICC:n edustaja
Brian Smith, Heritage European edustaja • Aziliz Vandesande ja Clara Thys, RLICC:n edustajat

JULKAISUN KOORDINOINTI

Joanna Sanetra-Szeliga, CHCFE-konsortion edustaja

GRAAFINEN SUUNNITTELU

Radoszek Arts

KÄÄNNÖS JA OIKOLUKU

Lea Heinonen-Eerola, Risto Hiltunen

TEKNINEN TOIMITTAJA

Aleksandra Szczepan

PAINOPAIKKA

PAINOPAIKKA AS Pakett, Tallinn

Raportin ja yhteenvedon sähköiset versiot ovat ladattavissa osoitteessa:
www.encatc.org/culturalheritagecountsforeurope

Raportin on julkaissut CHCFE-konsortion puolesta:
International Cultural Centre, Krakova, Puola
Kesäkuu 2015

Suomennos: maaliskuu 2017

© CHCFE-konsortio

ISBN 978-83-63463-27-4 (koko raportti)

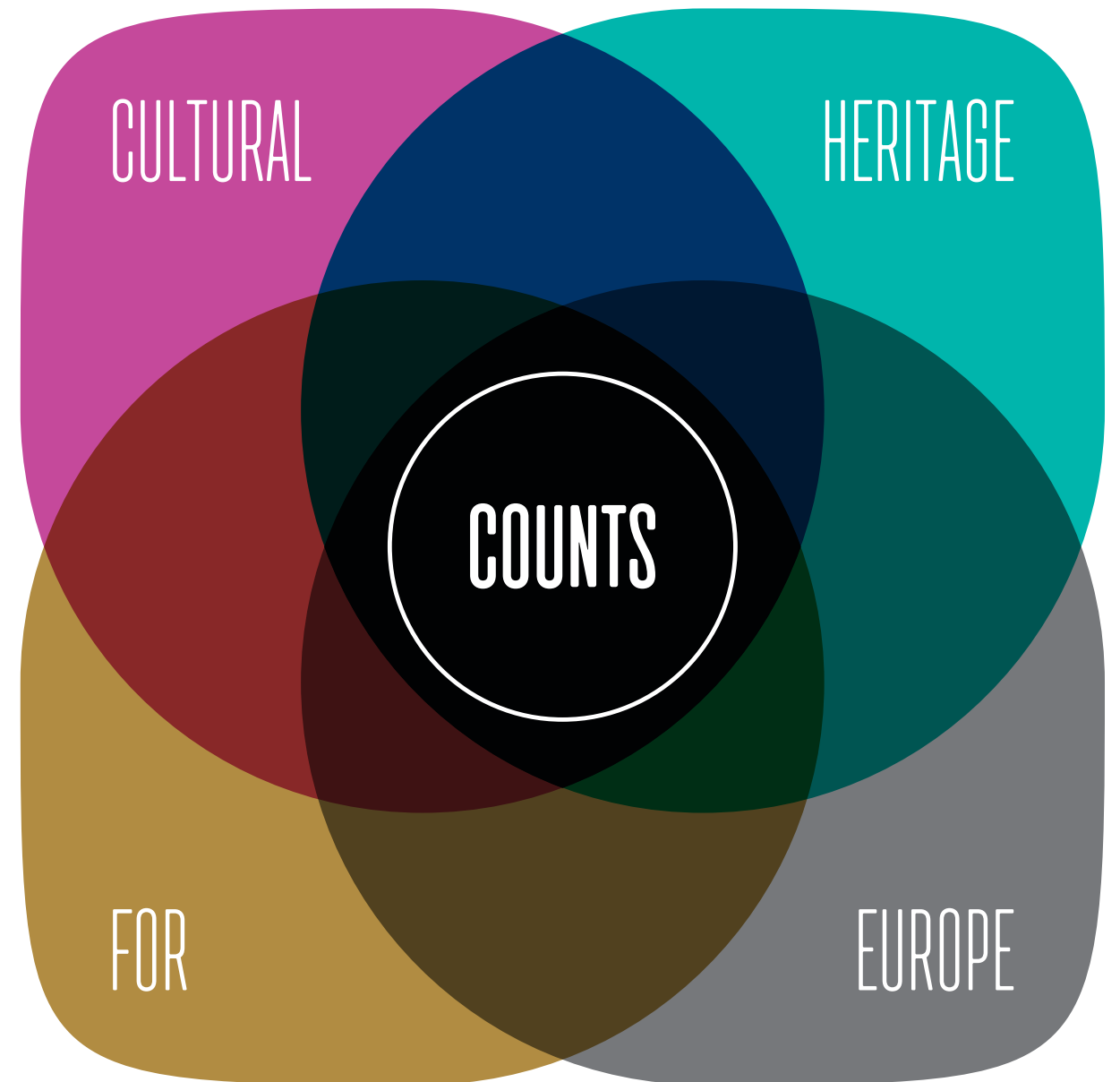

CHCFE-hanke on saanut osarahoituksen Euroopan unionin kulttuuriohjelmasta

EU:n komission tälle julkaisulle antama tuki ei ota kantaa sen sisältöön, joka ilmaisee vain kirjoittajien näkemykset, eikä komissio ole vastuussa mistään julkaisuun sisältyvän tiedon käytöstä.

Suomi
Finland
100

Suomenkielisen yhteenvedon kustantaja:
Irma ja Benito Casagrande,
KOY Casagrandentalo,
Turku, Finland

KULTTUURIPERINTÖ ON TÄRKEÄ EUROOPALLE
YHTENNVETO JA STRATEGIASUOSITUKSET

SISÄLLYSLUETTELO	
8	YHTEENVETO JA STRATEGIASUOSITUKSET Yhteenvedon on laatinut CHCfE-hankkeen ohjausryhmä hankkeen tutkimusryhmän tuella.
9	HANKE
	Lähtökohta
	Käsitteiden ja politiikan kehitys
	Konsortio
13	TUTKIMUSNÄYTTÖ
	Selvityksen kohde ja laajuus
	Kulttuuriperinnön vaikuttavuustutkimus kasvavan mielenkiinnon kohteena
	Tutkimuksen maantieteellinen jakautuminen
	Kohti kokonaisvaltaista lähestymistapaa
19	TÄRKEIMMÄT TULOKSET: 10 PÄÄKOHTAA
30	5 STRATEGISTA SUOSITUSTA
	Tutkimusnäyttöön perustuvan politiikan tukeminen
	Vaikuttavuuden mittaaminen
	Kehityksen ja trendien seuraaminen
	Tiedon jakaminen ja tiedottaminen
	Vaikuttavuuden maksimointi
	VIIITTEET

RAPORTTI	
	CHCfE-hankkeen tutkimusryhmä on hankkeen ohjausryhmän tuella laatinut hankkeesta yksityiskohtaisen englanninkielisen raportin.
➔	Alla on esitetty raportin sisältö ja itse raportti on saatavana sekä painotuotteena että sähköisesti osoitteessa: www.encatc.org/culturalheritagecountsforeurope
1	INTRODUCTION
1.1	Background of the project
1.2	What do we mean by Cultural Heritage?
1.3	Aims of the project
1.4	Structure of the report
1.5	Previous initiatives
1.6	Overview of the methodology
2	MACRO LEVEL. CULTURAL HERITAGE IMPACT: THEORY AND DISCOURSE ANALYSIS
2.1	Introduction
2.2	Cultural heritage — definition, and policy/discourse shifts
2.3	Value versus impact
2.4	Adverse impacts
2.5	Towards a typology of impact
2.6	Methodologies for impact identification
3	MESO LEVEL. CULTURAL HERITAGE IN THE EUROPEAN UNION: ECONOMIC, SOCIAL, CULTURAL AND ENVIRONMENTAL IMPACT
3.1	Introduction
3.2	Evolution towards a more holistic approach
3.3	From the “four pillar approach” to “holistic four domain approach”
3.4	Methodologies employed in European research on cultural heritage impact
3.5	Scale of the studies
3.6	Respondent groups
3.7	Central and Western Europe — differences in approach to the potential of cultural heritage
3.8	Overview of subdomains of impact based on the collected studies
3.9	Cultural heritage contributing to Europe 2020 strategy
4.	CONCLUSIONS
4.1	Macro level — Cultural heritage impact: theory and discourse analysis
4.2	Meso level — Cultural heritage in the EU: economic, social, cultural and environmental impact
4.3	Micro level — Cultural heritage impact assessment case studies and analysis of the EU Prize for Cultural Heritage/ Europa Nostra Award laureates
4.4	Outcome of the research
4.5	The way forward
*	ANNEX. MICRO LEVEL — IMPACT ASSESSMENT IN PRACTICE: CASE STUDIES
*1	Impact of immovable heritage in the city of Mechelen, Belgium
*2	Impact of museums in historic buildings in Poland: The case of the Gallery of Polish 19 th -Century Art in Krakow and the ms ² (Muzeum Sztuki) in Łódź
*3	Laureates of the EU Prize for Cultural Heritage/Europa Nostra Awards — analysis of impact evaluation
BIBLIOGRAPHY	

YHTEENVETO JA STRATEGIASUOSITUKSET

HANKE

LÄHTÖKOHTA

Euroopan unionin rahoittama hanke “Kulttuuriperintö on tärkeä Euroopalle” (Cultural Heritage Counts for Europe, CHCfE) käynnistyi vuonna 2013. Hankkeen pyrkimyksenä oli kerätä ja analysoida näyttöön perustuvaa tutkimustietoa kulttuuriperinnön vaikutuksesta talouteen, yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön ja sitä kautta arvioida kulttuuriperinnön merkitystä ja arvoa. Vuonna 2014 EU:n ministerineuvosto totesikin päätelmissään kulttuuriperinnön olevan “Euroopan kestävä kehityksen strateginen voimavara”.¹ Hankkeen tavoitteena oli myös osoittaa sekä laadullisen että määrällisen tutkimustiedon perusteella, että kulttuuriperintöä tulee tarkastella yhtenä avaintekijänä arvioitaessa *Eurooppa 2020 -strategian* (Älykkään, kestävä ja osallistavan kasvun strategia²) toteutumista sen ensimmäisen 10 vuoden aikana.

CHCfE-hankkeen yhtenä lähtökohtana oli Euroopan kulttuuriperintöallianssin 3.3. (European Heritage Alliance 3.3) vuonna 2012 Euroopan komissiolle esittämä kannanotto *Towards an EU Strategy for Cultural Heritage — the Case for Research*³. Euroopan kulttuuriperintöallianssi 3.3 on vapaamuotoinen kulttuuriperintöalan toimijoiden foorumi, johon kuuluu yhteensä 32 eurooppalaista ja kansainvälistä verkostoa ja järjestöä⁴. Allianssin kannanotossa todettiin, että näyttöön perustuvaa kulttuuriperinnön tutkimusta tarvitaan kipeästi strategisten toimintalinjausten tueksi sekä Euroopan tasolla että kansallisesti, jotta EU:n instituutiot ja jäsenvaltiot ymmärtävät kulttuuriperinnön potentiaalin kestävä kehityksen käyttövoimana.

CHCfE-hankkeen raportti avaintuloksineen ja strategisine suosituksineen esitetään EU:n järjestöille ja jäsenvaltioille ajankohtana, jolloin vastavalittu uusi Euroopan komissio ryhtyy toteuttamaan EU:n kulttuuriperintöä koskevaa yhdennettyä lähestymistapaa (Euroopan komissio, 2014). Raportti antaa oman panoksensa Euroopan komission kesällä 2014 linjaamiin kymmeneen painopisteeseen.

Raportti julkistetaan vuotuisessa Europa Nostra -konferenssissa 12. kesäkuuta 2015 Oslolla. Läsnä ovat EU:n koulutuksesta, kulttuurista, monikielisyydestä ja nuorisoasioista vastaava komissaari Tibor Navracsics ja Norjan ETA- ja EU-asioista vastaava ministeri Vidar Helgesen.

KÄSITTEIDEN JA POLITIIKAN KEHITYS

Viime vuosikymmenten eurooppalainen ja kansainvälinen kehitys on johtanut käsitteelliseen ja poliittiseen kontekstiin, jossa tunnustetaan ja tunnustetaan kulttuuriperinnön arvo ja merkitys yhteiskunnalle.

Perustava muutos kulttuuriperintöä koskevissa käsityksissä ja asenteissa tapahtui siirryttäessä 1970-luvun konservointiin painottuneesta kulttuuriperintönäkemyksestä kohti arvopainotteista lähestymistapaa. Vähitellen historiallisen ympäristön luonne on alettu ymmärtää laajempänä kokonaisuutena eikä materiaalisia ja immateriaalisia arvoja enää nähdä toisistaan erillisinä. Tämä näkemys on vallannut alaa ei ainoastaan Euroopassa vaan myös muualla maailmassa. Yhtä merkittävää on, että 1990-luvun aikana ”kestävyyden” ja ”kehittämisen” periaatteet ja tavoitteet ovat alkaneet näkyä entistä selvemmin kulttuuriperintöä koskevissa toimintalinjauksissa.

CHCfE-hankkeen käsitteellinen viitekehys ja inspiraatio sen toteuttamiseen nousivat Faron yleissopimuksen⁵ hengestä ja periaatteista, jotka Euroopan neuvosto hyväksyi vuonna 2005, sekä Hangzhoun julistuksesta⁶, jonka UNESCO hyväksyi toukokuussa 2013. Faron sopimus asettaa ihmiset ja inhimilliset arvot kulttuuriperinnön keskiöön, ja Hangzhoun julistus puolestaan tunnustaa kulttuuriperinnön arvon kestävän kehityksen käyttövoimana.

CHCfE-hankkeenkin taustalla oleva politiikan muutos näkyy kulttuuriperinnön kasvavana merkityksenä EU:n piirissä. Tämä ilmeni erityisen selvästi Brüggen konferenssissa⁷, joka järjestettiin joulukuussa 2010 Belgian EU-puheenjohtajuuskaudella, ja Vilnan konferenssissa⁸, joka järjestettiin marraskuussa 2013 Liettuan puheenjohtajuuskaudella. Molemmat kokoukset toteutettiin julkisten sidosryhmien ja kansalaisjärjestöjen aktiivisella myötävaikutuksella.

Myönteinen kehityssuunta huipentui vuonna 2014 sarjaan merkitykseltään kauaskantoisia poliittisia asiakirjoja, jotka EU:n ministerineuvosto hyväksyi Kreikan ja Italian puheenjohtajuuskausina. Niissä käsitellään muun muassa *kulttuuriperinnön merkitystä Euroopan kestävän kehityksen resurssina* (21.5.2014)⁹ ja *kulttuuriperinnön laajapohjaista hallintoa* (25.11.2014)¹⁰. Lisäksi Euroopan komissio hyväksyi *Euroopan kulttuuriperintöä koskevan yhdenmetyt lähestymistavan* (22.7.2014)¹¹. Euroopan komission raportti *Getting Cultural Heritage to Work for Europe* (2015)¹² määrittelee suositukset ja puitteet uudistavalle politiikalle ja kulttuuriperintöaiheiselle tutkimus- ja kehittämistyölle vuoteen 2020 saakka.

EU:n neuvosto päätyi kulttuurialan työsuunnitelmassaan vuosille 2015–2018 (*Council’s Conclusions on a Work Plan for Culture 2015–2018*)¹³ asettamaan kulttuuriperinnön yhdeksi neljästä painopisteestä ja toteamaan, että tutkimusnäyttöön perustuva kulttuuriperintöpolitiikka edellyttää välttämättä laajempaa tilastointia kulttuurin alalla. On tärkeää myös huomioida ”Uusi kertomus Euroopasta” eli New Narrative for Europe -hanke¹⁴, joka toteutettiin vuosina

2013 ja 2014. Se muistutti yhteisen historiamme ja perintömme elintärkeästä merkityksestä Euroopalle kokonaisuutena.

Saman kulttuuriperintöön kohdistuvan poliittisen kasvuvoiman voi havaita Euroopan neuvoston toiminnan kautta laajemminkin Euroopassa (siis myös EU-alueen ulkopuolisissa maissa). Uusimpana näyttönä kehityksestä on Namurin julistus ”yhteisen eurooppalaisen kulttuuriperintöstrategian” aikaansaamiseksi¹⁵. Julistus hyväksyttiin Euroopan neuvoston jäsenmaiden kulttuuriperinnöstä vastaavien ministerien 6. konferenssissa, joka pidettiin 22.–24. huhtikuuta 2015 Namurissa, Belgiassa. Tarkoitus on, että Euroopan neuvosto määrittelee strategian tiiviissä yhteistyössä Euroopan unionin kanssa ja sitä toteutetaan yhdessä kansalaisyhteiskuntaa edustavien järjestöjen kanssa.

Viimeisimpänä muttei vähäisimpänä: Euroopan unionin neuvosto on tehnyt esityksen Euroopan kulttuuriperintövuoden järjestämiseksi vuonna 2018, ja sekä Euroopan komissio että Euroopan parlamentti kannattavat ehdotusta. Ehdotus tarjoaa tervetulleen haasteen ja toimintapuitteet kaikille kulttuuriperinnöstä kiinnostuneille tahoille Euroopassa. Niin julkisen kuin yksityisen sektorin toimijoilla on mahdollisuus yhdistää voimansa ja lisätä tietoisuutta kulttuuriperinnön arvosta ja merkityksestä taloudelle, yhteiskunnalle, kulttuurille ja ympäristölle.

Edellä kuvattu käsitteiden ja politiikan kehitys vahvistaa kulttuuriperinnön roolia kestävän ja rauhanomaisen Euroopan strategisena voimavarana. Se kertoo myös EU:n instituutioiden määrätietoisesta pyrkimyksestä kehittää ja toteuttaa yhdenmetyt lähestymistapaa kulttuuriperintöön. Siksi on ratkaisevan tärkeää, että EU:n toimielimet ja jäsenvaltiot osoittavat tulevana vuosina kaikilla hallinnon tasoilla tarvittavat resurssit kvantitatiiviseen ja kvalitatiiviseen tutkimukseen ja aineiston keräämiseen kulttuuriperinnön vaikutuksista talouteen, yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön. Tutkimus ja tieto luovat vankan perustan kulttuuriperintöä koskevalle Euroopan unionin strategialle, politiikalle ja toiminnalle.

KONSORTIO

Kaksivuotinen CHCfE-hanke, ”Kulttuuriperintö on tärkeä Euroopalle”, käynnistyi heinäkuussa 2013. EU:n kulttuuriohjelman (2007–2013) tukeman hankkeen taustalla on konsortio, jonka muodostavat seuraavat kuusi kumppania: Europa Nostra (projektin koordinoija), ENCATC (European Network on Cultural Management and Cultural Policy Education, Euroopan kulttuurihallinnon ja kulttuuripolitiikan koulutuksen verkosto), Heritage Europe (European Association of Historic Towns and Regions, Euroopan historiallisten kaupunkien ja alueiden liitto), Puolan Krakovassa toimiva International Cultural Centre (ICC, Kansainvälinen kulttuurikeskus) sekä Belgiassa KU Leuven -yliopiston yhteydessä toimiva Raymond Lemaire International Centre for Conservation (RLCC, Kansainvälinen Raymond Lemaire -konservointikeskus). Näiden lisäksi hankkeeseen osallistuu Englannissa toimiva Heritage Alliance (Kulttuuriperinnön liitto).

Konsortion jäsenorganisaatioilla on laaja-alaista asiantuntemusta CHCfE-hankkeen toteuttamiseksi. Europa Nostra, ENCATC ja Heritage Europe ovat mukana myös Euroopan kulttuuriperintöallianssissa (European Heritage Alliance 3.3.) ja niillä on pitkä kokemus osallistumisesta EU:n kulttuuriperintöpolitiikan kehittämiseen. Nämä kolme Euroopan laajuista järjestöä edustavat kukin varsin mittavaa jäsenistöä: Heritage Europe -verkostoon kuuluu yli 1200 historiallista kaupunkia ja aluetta, ENCATC-verkostossa on 100 kulttuurin ja kulttuuriperinnön koulutuksen alalla toimivaa oppilaitosta ja Europa Nostran taustalla on runsaat 200 kansalaisjärjestöä. Englannin Heritage Alliance -järjestön kokemus ja asiantuntemus ovat olleet korvaamattomana apuna konsortion työssä. Noin sadasta itsenäisestä kulttuuriperintöyhdistyksestä koostuva Heritage Alliance on viimeisen 10 vuoden aikana osallistunut vuosittain Englannin historiallisen ympäristön tilannetta koskevaan selvitystyöhön (”Heritage Counts”).

Konsortion tutkimusryhmässä ovat edustettuina kaksi kansainvälisesti tunnettua kulttuuriperintöalan toimijaa, ICC Puolassa ja RLICC Belgiassa. Nämä keskuksat edustavat alansa huippuosaamista, ja niillä on kattavat yhteydet erityisesti Keski- ja Länsi-Euroopan tutkijoihin. ICC on Puolan hallituksen vuonna 1991 perustama kansallinen kulttuurilaitos, jonka tehtäviä ovat monitieteinen tutkimustoiminta sekä koulutus-, julkaisu- ja näyttelytoiminta. ICC pyrkii toteuttamaan julkista tehtäväänsä edistämällä kansainvälistä dialogia kulttuurin saralla siten, että kulttuuriperintöön liittyvän toiminnan ja ajattelun lähtökohtana on Keski-Eurooppa laajasti nähtynä. RLICC puolestaan tarjoaa konservointiin erikoistumisen masteriohjelman KU Leuvenin yliopiston teknillisessä tiedekunnassa. RLICC perustettiin ICOMOSin ja professori Raymond Lemairen aloitteesta vuonna 1976. Sillä on siis yli 40 vuoden kokemus monitieteisestä koulutuksesta, tutkimuksesta ja konsultoinnista, jotka liittyvät rakennusperinnön säilyttämiseen Euroopassa ja myös maailmanlaajuisesti. Sekä ICC että RLICC ovat tehneet säännöllistä yhteistyötä Euroopan unionin, Euroopan neuvoston ja UNESCO:n kanssa.

TUTKIMUSNÄYTTÖ

SELVITYKSEN KOHDE JA LAAJUUS

CHCfE-hankkeessa tehtiin kattava selvitys aiemmasta kulttuuriperintötutkimuksesta. Selvitys toteutettiin vuonna 2014 ja tulosten analysoinnista vastasivat ICC ja RLCC, joiden tukena oli kuuden hankekumppanin nimittämä ohjausryhmä. Näyttöön perustuvan tutkimustiedon keruussa hyödynnettiin konsortion laajoja verkostoja ja soveltuvin osin myös muiden Euroopan kulttuuriperintöallianssin jäsenten verkostoja.

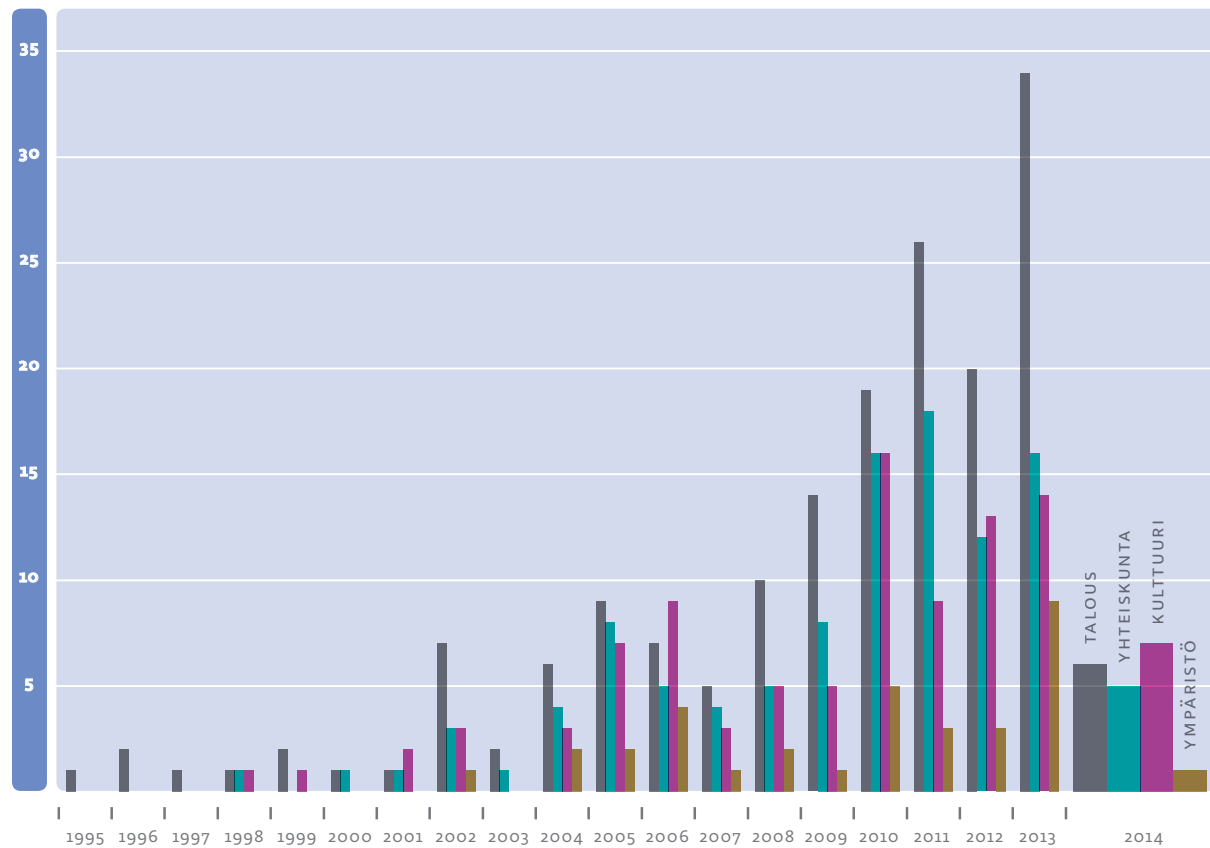
CHCfE-hankkeen perustana on Faron sopimuksen mukainen laaja ja dynaaminen kulttuuriperinnön määritelmä¹⁶, mutta erityisesti hankkeessa kohdistetaan huomio konkreettiseen, fyysiseen ja kiinteään kulttuuriperintöön. Hanke ei kuitenkaan rajoitu tarkastelemaan pelkästään yksittäisiä fyysisiä kohteita, vaan se kattaa myös kulttuuriperinnön immateriaaliset arvot, mikäli niillä on selkeä yhteys konkreettiseen, kiinteään kulttuuriperintöomaisuuteen.¹⁷

Selvityksessä keskityttiin arvioimaan kulttuuriperinnön alan tutkimuksia, joiden metodologiaan on kuulunut vaikutusten arviointi ja näyttöön perustuvat tulokset. Kaikkea relevanttia aikaisempaa tutkimusta ei hankkeessa ollut mahdollista tarkastella käytettävissä olevan ajan sekä resursseihin ja aineistojen saatavuuteen liittyvien rajoitusten vuoksi. Samasta syystä ei voitu täysin kattavasti koota ja arvioida Euroopan tai kansallisen tason tilastoaineistoja, joissa on myös saatettu käyttää erilaisia menetelmiä ja kulttuuriperinnön määritelmiä.

Selvitystä varten hanke löysi kuitenkin runsaasti merkittäviä tutkimuksia, jotka käsittelevät kulttuuriperinnön vaikuttavuutta. Analyysien tulokset esitetään kolmella tasolla. Makrotasolla (n. 140 arvioitua tutkimusta) aineistoa lähestytään teoreettisesta, globaalista näkökulmasta. Makrotasolla tarkasteltiin siis kulttuuriperinnön vaikuttavuuteen liittyvää teoreettista kirjallisuutta sekä vaikuttavuuden mittaamiseen käytettyjä laadullisia ja määrällisiä indikaattoreita Euroopan ja maailman laajuisesti. Meso- eli välitasolla analyysin kohteena olivat Euroopan unionin alueella tehdyt tutkimukset (221 tutkimusta valittiin tarkempaan analyysiin), joista ilmenee kulttuuriperinnön laajakantoinen vaikutus paikallisella, alueellisella, kansallisella ja koko Euroopan tasolla. Mikrotasolla voitiin reaali-maailmaa edustavien tapaustutkimusten avulla osoittaa kulttuuriperinnön vaikuttavuus yhdellä tai useammalla seuraavista osa-alueista: talous, yhteiskunta, kulttuuri ja ympäristö. Aineistoon sisältyy edustava otos esimerkillisesti toteutettuja hankkeita, jotka on palkittu EU:n kulttuuriperintöpalkinnolla / Europa Nostra -palkinnolla.

KULTTUURIPERINNÖN VAIKUTTAVUUSTUTKIMUS KASVAVAN MIELENKIINNON KOhteena

Kuvassa A on esitetty CHCfE-selvityksessä analysoitujen tutkimusten määrä ja tutkimusalat. Kuvasta näkyy selvästi Euroopan unionin alueella viimeisen 20 vuoden aikana tapahtunut kehitys: kulttuuriperinnön vaikuttavuuden tutkimus on voimakkaasti kasvavan kiinnostuksen kohteena. Kasvuvauhti on yleisesti ottaen merkittävä, ja erikoisen huomattava se on talouteen painottuvien tutkimusten osalta. Talouteen liittyvät tutkimukset ovat hallitseva ryhmä, mutta myös yhteiskunta- ja kulttuurivaikutuksia käsittelevien tutkimusten määrä on kasvanut selvästi 1990-luvun jälkeen. Ympäristövaikutuksia käsittelevät tutkimukset ovat suhteellisen uusi ja siksi vielä aliedustettu alue.

KUVA A. SELVITYSTÄ VARTEN ANALYSOITYJEN TUTKIMUSTEN VAIKUTTAVUUSALUEET 1995–2014.

LÄHDE: CHCfE-selvityksen tulokset.

KULTTUURIPERINNÖN VAIKUTTAVUUSTUTKIMUKSEN MAANTIETEELLINEN JAKAUTUMINEN

Koko EU:n kattava selvitys paljasti, että tehtyjen tutkimusten määrät jakautuvat epätasaisesti EU:n jäsenmaiden kesken, mikä ei ollut erityisen yllättävä tulos. Tutkimusten laajuudessa ja lukumäärässä on erityisen selvästi nähtävissä ero unioniin ennen vuotta 2004 ja sen jälkeen liittyneiden maiden välillä. Jälkimmäisessä ryhmässä vaikuttavuustutkimusta on vähemmän.

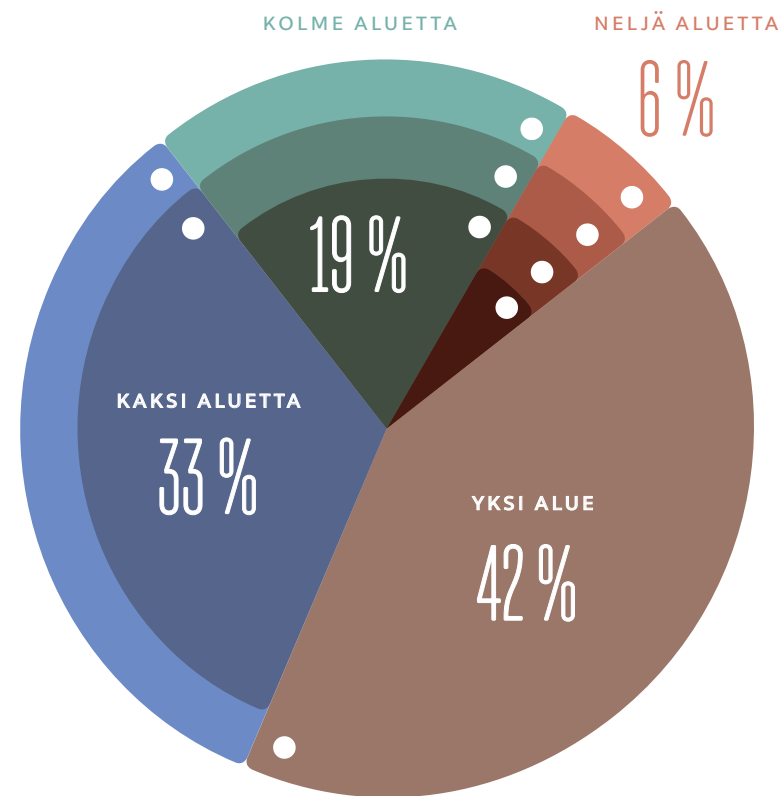
Keski- ja Itä-Euroopan alueen jäsenmaissa yli 40 vuoden ajan vallinnut suunnitelmatalous vaikuttaa edelleen siihen, miten päätöksentekijät suhtautuvat kulttuuriperintöön ja sen hoitoon ja hallintaan. Eräissä maissa suhtautuminen kulttuuriperinnön sosiopoliittisen vaikuttavuuden arviointiin on jo selvästi muuttunut (joissakin tapauksissa EU:n ohjelmien ansiosta), mutta useat valtiot ovat edelleen hyvin haastavassa siirtymävaiheessa. Kulttuuriperinnön säilyttämisen osalta haasteena ovat nopea yksityistäminen sekä huomattava konservointivaje, joka johtuu pitkään jatkuneesta ylläpidon laiminlyönnistä ja heikosta hallintokulttuurista. Myös matkailulliset vaatimukset aiheuttavat jatkuvasti kasvavia lisäpaineita.

Vaikka tutkimustoiminta jakautuu epätasaisesti jäsenvaltioiden kesken, on selvää, että kaikkialta Euroopan unionista (ja sen ulkopuolelta) löytyy huomattavaa akateemista ja ammatillista asiantuntemusta ja osaamista, jota pitäisi voida jakaa tehokkaammin. Tämä koskee niin aineistojen keräämistä, tutkimusmenetelmien kehittämistä kuin tulosten arviointiakin.

KOHTI KOKONAISVALTAISTA LÄHESTYMISTAPAA KULTTUURIPERINNÖN VAIKUTTAVUUSTUTKIMUKSESSA

Laaja ja perusteellinen Euroopan tasolla toteutettu selvitys osoitti, että arvioituista tutkimuksista vain 6 % edusti kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa vaikuttavuutta tutkitaan kaikilla neljällä osa-alueella (kuva B). Tutkimusten kirjo ja vaikuttavuusalueiden kombinaatiot osoittavat, miten monin eri tavoin kulttuuriperintö vaikuttaa talouden, yhteiskunnan, kulttuurin ja ympäristön alueilla.

Eri osa-alueiden tutkimussisältöjen tarkempi analyysi johti käsitekarttaan, joka on esitetty kuvassa C. Siitä käy ilmi kulttuuriperinnön avainrooli kestävä kehityksen eteenpäin ajavana voimana kaikilla eri vaikuttavuusalueilla.

Kuva B. NELJÄN ERI VAIKUTTAVUUSALUEEN HUOMIOON OTTAMINEN AINEISTOON SISÄLTÄYVISSÄ TUTKIMUKSISSA.

LÄHDE: CHCfE-selvityksen tulokset.

CHCfE-selvityksen tulokset viittaavat siihen, että kulttuuriperinnön säilyttäminen tuottaa kerrannaisvaikutuksia eli tehdyillä investoinneilla saattaa tulevaisuudessa olla enemmän erilaisia myönteisiä seurauksia kuin alun perin on ajateltu. Sijoituksesta saatava hyöty on tällöin odotettua laaja-alaisempi ja kestävämpi.

CHCfE-hankkeessa tehty selvitys ja sen johtopäätökset osoittavat lisäksi, että yhteiskunnan kulttuuriperintöön tekemät investoinnit voidaan nähdä kehitysketjun alkupään sijoituksina, joilla on potentiaalia tuottaa merkittäviä loppupään hyötyjä. Esimerkkinä yhteiskunnallisesta investoinnista kulttuuriperintöön voidaan mainita vaikkapa työllistämishjelmat, sosiaaliset yritykset tai ympäristönsuojeluun liittyvät palvelut. Tilannetta voi verrata ehkäisevään terveydenhuoltoon, jossa ketjun alkupäässä tehtyjen sijoitusten kaikkia tulevia vaikutuksia ei aina osata ennakoida, mutta ne voivat ketjun loppupäässä toteutuessaan osoittautua hyvinkin tuottaviksi. Esimerkiksi terveellisempien elintapojen omaksuminen voi vähentää sairauksien hoidosta aiheutuvia kustannuksia tulevaisuudessa. CHCfE-hankkeessa toteutettu analyysi nostaa esiin tarpeen lisätä sekä kulttuuriperintösektorin että muun yhteiskunnan tietoisuutta kokonaisvaltaisesta lähestymistavasta ja sen mahdollisuuksista tuottaa laajakantoisia myönteisiä vaikutuksia.

Kuva C. TUTKITUSSA AINEISTOSSA HAVAITUT TEEMAT SIOITETTUINA NELJÄN OSA-ALUEEN MUODOSTAMAAN KOKONAISUUTEEN.

LÄHDE: CHCfE

CHCfE-selvitys antaa uutta pontta tutkimukseen ja kannustaa huolehtimaan siitä, että tulevaisuuden kulttuuriperintötutkimuksessa näköalaa laajennetaan edelleen ja omaksutaan entistä kokonaisvaltaisempi lähestymistapa kulttuuriperinnön vaikuttavuuden tutkimukseen. Holistinen näkemys on vaikuttavuuden arvioinnissa keskeinen tekijä, kun tavoitteena on "kulttuuriperintöä koskeva yhdenmukainen lähestymistapa" Euroopan unionissa sekä kulttuuriperinnön moninaisten hyötyjen toteutuminen käytännössä.

📍 Zsolnay Cultural Quarter, Pécs, Unkari

Euroopan kulttuuripääkaupunkivuoden 2010 aikana syntynyt kulttuurikortteli on tällä hetkellä keskeisimpiä Pécsin kaupungin vetovoimatekijöitä.

KUVA: Rosino
CC BY-NC-SA 2.0

TÄRKEIMMÄT TULOKSET: 10 PÄÄKOHTAA

CHCfE-hanke ja sen tulokset osoittavat vakuuttavalla tavalla, että panostukset Euroopan kulttuuriperintöön tuottavat merkittäviä ja laaja-alaisia hyötyjä. Laajassa hankeraportissa käydään läpi suuri määrä tutkimuksia, joista käyvät ilmi kulttuuriperinnön myönteiset vaikutukset ja joissakin tapauksissa myös kielteiset vaikutukset. (Ks. raportin sivu 54.)

Seuraavilla sivuilla esitetään tärkeimmät esiin nousseet tulokset eli 10 pääkohtaa, joita havainnollistetaan esimerkein.

1 Kulttuuriperintö on merkittävä vetovoimatekijä. Se tuo Euroopan alueille, kaupunkeihin ja maaseudulle yksityisiä investointeja, tukee luovuuteen kannustavien kulttuuritilojen kehittämistä ja houkuttelee eri alojen lahjakkaita toimijoita ja yritystoimintaa yli rajojen. Tämä lisää alueellista kilpailukykyä sekä Euroopassa että globaalisti.

ESIMERKKI

ZSOLNAY CULTURAL QUARTER PÉCSISSÄ (UNKARI). Zsolnayn kulttuurikeskus oli keskeinen osa Pécsin kaupungin Euroopan kulttuuripääkaupunkivuoteen 2010 liittyvää kehittämistä. Kyseessä on yksi Keski-Euroopan suurimmista entiseen teollisuusalueeseen kohdentuvista kulttuuri-investoinneista. Alueella on ollut muun muassa hiili- ja uraanikaivokset, jotka olivat aikanaan kaupungin talouden perusta. (s. 118–119)

ESIMERKKI

MOTOR VALLEY CLUSTER MODENAN LÄHELLÄ (ITALIA). Modenan seudulla autoteollisuus ja autourheilu ovat yhteistä kulttuuriperintöä, joka vahvistaa alueellista identiteettiä. Uudenlainen kulttuuriin nojaava toimintakeskus kokoaa yhteen autoteollisuuden yritykset, museot, käsityöläiset sekä matkailun ja urheilun edustajat, jotka kaikki puhaltavat yhteen hiileen alueen matkailun edistämiseksi. (s. 163)

📍 Museo Ferrari, Modena, Italia

Museo on osa monialaista Motor Valley Cluster -keskusta, joka edistää Emilia Romagna -alueen kilpailukykyä.

KUVA:
Turismo Emilia Romagna
CC BY-NC-SA 2.0

ESIMERKKI

Jälkiteollisen ajan kulttuuriperintö on monesti luonteva lähtökohta kulttuurin ja luovien alojen keskittymän kehittämiseksi. Uudistumisen läpikäyneitä urbaaneja ympäristöjä ovat esimerkiksi **CREATIVE INDUSTRIES QUARTER SHEFFIELDISSÄ (ENGLANTI)** ja **TEMPLE BAR DUBLINISSA (IRLANTI)**. Rapistumaan päässeet korttelit ovat usein arkkitehtonisesti ja visuaalisesti kiinnostavia alueita. Vaienneen teollisuuden jäljiltä vallitseva ainutlaatuinen paikan tuntu vetää puoleensa erilaisia ryhmiä ja yhteisöjä, kulttuurialan yrittäjiä ja luovien alojen startup-yrityksiä. Kulttuuriperintökohteen kunnostaminen vahvistaa alueen kulttuurista arvoa, ja sillä on keskeinen rooli alueen houkuttavuuden ja talouskasvun lisäämisessä. (s. 175)

**Temple Bar
Dublin, Irlanti**

Dublinin kulttuurin ja luovan toiminnan kortteleissa on kulttuuritapahtumia, käsityöläisiä, putiikkeja, historiallisia muistomerkkejä ja elämää aamusta iltaan.

KUVA: Jim Nix
CC BY-NC-SA 2.0

ESIMERKKI

DUBLININ talent hub eli kykyjen keskittymä -strategian tavoitteena on historiallisen kaupunkikeskustan pitäminen elävänä ja asuttuna. Dublinia koskevat tutkimukset osoittivat, että kaupunki on onnistunut erottautumaan muista nostamalla esiin kulttuurin ja kulttuuriperinnön ja vaalimalla niiden aitoutta. Tämä on lisännyt kaupungin vetovoimaisuutta nuorten ja luovien alojen edustajien sekä heidän potentiaalisten työntajiensa keskuudessa. (s. 162)

2 Kulttuuriperintö antaa Euroopan maille ja alueille ainutlaatuisen identiteetin, josta kumpuaa vahvoja (kaupunki)tarinoita. Ne antavat pohjan tehokkaille markkinointistrategioille, joiden tavoitteena on kulttuurimatkailun kehittäminen ja investointien houkuttelemisen alueelle.

ESIMERKKI

UNESCON MAAILMANPERINTÖLUETTELO ensisijainen tavoite on syventää ihmiskunnan kulttuuriperinnön ymmärtämistä ja edistää huolenpitoa ainutlaatuisista kohteista. Luetteloon kuulumista pidetään yleisesti vahvana brändinä ja markkinoinnin välineenä. Läpileikkaus maailman 878 kulttuuriperintökoh-

teesta nosti esiin 12 keskeistä aluetta, joissa kohteilla on todennettavissa olevaa yhteiskunnallis-taloudellista vaikutusta muun muassa matkailun kehityksen ja investointien kautta. (s. 126–127)

ESIMERKKI

Investointipäätökset tehdään yleisesti sijaintipaikan tarjoamien resurssien, markkinoille pääsyn, potentiaalisten asiakkaiden ja kustannusten perusteella. CHCfE-hankkeessa analysoidut tutkimukset viittaavat siihen, että kulttuuriperinnöstä on tullut osa historiallisten kaupunkien tarinaa ja brändiä. Kaupungin ilmapiiri tai jopa yksi ainoa historiallinen rakennus viestii uskottavuudesta, luotettavuudesta, rehellisyydestä ja arvonannosta. (s. 161)

ESIMERKKI

HAMPURISSA (SAKSA) tehty selvitys osoittaa, että kulttuuriperintöön liittyviä sijaintipaikkoja pidetään arvokkaina liikepaikkoina ja suojelluissa rakennuksissa on usein kaupallista toimintaa. Tutkimuksen mukaan jopa 87 % työntekijöistä katsoi työilmapiirin parantuneen historialliseen rakennukseen muuton jälkeen ja asiakkaista 73 % suhtautui asiaan myönteisesti. Kulttuuriperintö on yksi investointikohteen valintaan vaikuttava tekijä, erityisesti IT-yrityksille ja muille korkeakoulutettuja työllistäville yrityksille. (s. 161–162)

3 Kulttuuriperintö on merkittävä työllistäjä kaikkialla Euroopassa. Työpaikkojen kirjo on laaja, työt ovat erityyppisiä ja vaativat monentasoista osaamista entisöinnistä ja korjausrakentamisesta kulttuurimatkailuun. Pieniä ja keskisuuria yrityksiä ja startup-yrityksiä syntyy erityisesti luovan teollisuuden aloille.

ESIMERKKI

Kulttuuriperintösektorin arvioidaan tuottavan välillisesti jopa 26,7 työpaikkaa jokaista työpaikkaa kohti. Esimerkiksi autoteollisuudessa vastaava suhdeluku on vain 6,3 eli kulttuuriperintösektorilla on merkittävä työllistävä vaikutus. (p. 154)

ESIMERKKI

Arviolta 300 000 henkilöä Euroopassa työllistyy suoraan kulttuuriperintösektorille. Kulttuuriperinnön potentiaalista kertoo myös sen kyky luoda työpaikkoja muille aloille. Välillisesti syntyneet työpaikat vastaavat 7,8 miljoonaa henkilötyövuotta. (s. 153–154)

ESIMERKKI

Maailmanpankin tutkimus (2001) osoittaa, että jokainen 1 miljoonan dollarin investointi korjausrakentamiseen luo 31,3 työpaikkaa. Vastaava sijoitus valmistavaan teollisuuteen tuo markkinoille ainoastaan 21,3 työpaikkaa. (s. 155)

ESIMERKKI

LONTOON TATE MODERN (ENGLANTI) on esimerkki teollisen perinnön hyödyntämisestä, kun kokonainen alue saa uuden käyttötarkoituksen. Yhdessä ainoassa vuodessa Tate Modern -museo nousi kävijämäärältään Britannian kolmanneksi suurimmaksi matkailukohteeksi ja Lontoon South Bankin alueen tärkeimmäksi nähtävyydeksi. Rakennushanke on tuonut runsaasti ihmisiä tälle aiemmin tuntemattomalle ja hyödyntämättömälle alueelle. Alueen rakentaminen, kulttuurikeskuksen toiminta sekä ravintola- ja hotellipalvelut ovat synnyttäneet arviolta 2 100–3 900 uutta työpaikkaa. Kokonaistaloudellisten vaikutusten arvioidaan olevan noin 75–140 miljoonaa punttaa, josta itse museon osuus on 50–70 miljoonaa punttaa. (s. 159–160)

📍 Tate Modern, Lontoo, Englanti

Modernin taiteen museo on rakennettu entiseen sähkövoimalaitokseen. Hankkeen potentiaalinen kokonaistaloudellinen vaikutus on 75–140 miljoonaa puntaa ja työvoimavaikutus 2 100–3 900 työpaikkaa.

Kuva: Jim Bowen
cc by 2.0

📍 Tate Modern sisältä

Museon sisäänkäynti ja turbiinihalli, joka toimii näyttelytilana suurikokoisille veistoksille ja installaatioille.

Kuva: Nick Garrod
CC BY-NC-ND 2.0

4 Kulttuuriperintö on tärkeä luovuuden ja innovaation lähde, joka synnyttää uusia ideoita ja auttaa löytämään ratkaisuja ongelmiin. Uudet innovatiiviset palvelut hyödyntävät esimerkiksi kulttuuriperinnön digitointia ja virtuaalitekniologiaa. Tavoitteena on esitellä historiallisia ympäristöjä ja rakennuksia ja tehdä ne saavutettaviksi niin paikkakuntalaisille kuin matkailijoillekin.

ESIMERKKI **EPOCH-PROJEKTIN**¹⁸ tulokset osoittavat, että kulttuuriperintö voi innostaa IT-innovointiin. Ideat voivat liittyä esimerkiksi kulttuuriperintöaineiston digitointiin tai tarpeeseen saattaa aineisto suuren yleisön saataville virtuaalitekniologian avulla. Uusien tuotteiden ja palvelujen tuottaminen merkitsee korkean osaamisen työpaikkojen kasvua sekä kysynnän että tarjonnan puolella. (s. 175)

ESIMERKKI Kulttuuriperintö voi itsessään olla innovaation lähde, joka tuottaa uusia ideoita ja ratkaisuja. **FLORENCE CREATIVE CLUSTER (ITALIA)** on Firenzessä toimiva kulttuurialan klusteri, jonka piirissä on kehitetty uutta lasertekniologiaa taide-
teosten puhdistamiseen ja suojeluun. (s. 175)

5 Kulttuuriperintö on osoittautunut tuottoisaksi sijoituskohteeksi ja julkishallinnon näkökulmasta merkittäväksi verokertymän lähteeksi. Tuottoa syntyy kulttuuriperintöön liittyvillä sektoreilla sekä suoraan taloudellisesta toimeliaisuudesta että välillisesti kulttuuriperintöhankkeiden jatkoinvestoinneista.

ESIMERKKI **ENGLISH HERITAGE (UK)** -järjestö on teettänyt analyysin, jossa oli aineistona yli miljoona kiinteistömarkkinoilla vuosina 1995–2010 toteutunutta liiketointa. Analyysi osoitti, että suojellulla alueella tai sellaisen läheisyydessä olevien kiinteistöjen hinnat nousivat noin 23 % tutkimuksen kohteena olevan ajanjakson aikana. (s. 132–133) Vastaava sijoitusten tuoton nousu näkyy myös **BERLIINISSÄ (SAKSASSA)** tehdyssä tutkimuksessa, jossa kulttuuriperintökohteiden vaikutus kiinteistöjen arvonnousuun arvioitiin jopa 1,4 miljardiksi euroksi. (s. 132)

ESIMERKKI **BORGUNDIN SAUVAKIRKKO (NORJA)** antaa 628,5 % vuotuisen tuoton sijoitelle pääomalle, kun laskennan perusteena käytetään verokertymää. Historiallisen sauvakirkon ylläpitokustannukset ovat vuosittain noin 2 miljoonaa Norjan kruunua (n. 245 523 euroa) ja pääsylipuista saatavat tulot 1,75 miljoonaa kruunua. Kirkko on alueensa tärkein matkailukohde, ja tutkimuksen mukaan kaikesta siihen liittyvästä toiminnasta saadaan veroina vuosittain 11 miljoonaa kruunua. (s. 164)

ESIMERKKI Roomalainen akvedukti **PONT DU GARD (RANSKA)** on UNESCO:n maailmanperintökohde, jota ylläpitää julkinen kulttuuriyhteistyöjärjestö (Établissement public de coopération culturelle, EPCC). Kohteen ylläpitokustannukset ovat vuosittain 7 miljoonaa euroa, josta 3,4 miljoonaa euroa tulee paikallis- ja aluehallinnolta. EPCC kerää 3,6 miljoonaa euroa tarjoamalla palveluja vierailijoille (ravintolat, pysäköinti, museo, matkamuistokauppa, pääsyliput). Epäsuoran vaikutuksen (matkailijoiden muu kulutus kohteen ulkopuolella) on arvioitu olevan 135 miljoonaa euroa ja verokertymän 21,5 miljoonaa euroa. (s. 164–165)

📍 Borgundin sauvakirkko, Norja

Historiallisen kirkon vuotuinen tuotto sijoitukselle on 628,5 % ja välillisesti se tuottaa vuosittain 11 miljoonaa Norjan kruunun verokertymän.

Kuva: Bob Witlox
CC BY-NC-ND 2.0

📍 UNESCO:n maailmanperintökohde Pont du Gard, Ranska

Kulttuuriperintökohteen välillinen vaikutus alueen talouteen on arviolta 135 miljoonaa euroa ja verotuotto 21,5 miljoonaa euroa.

Kuva: Tiberio Frascari
CC BY-SA 2.0

6 Kulttuuriperintö toimii kestävän, perinteestä nousevan uudistumisen ja elvytyksen liikkeelle panevana voimana.

ESIMERKKI

Tutkimukset osoittavat, että yhteinen strateginen linja ja lähestymistapa kulttuuriperintöön mahdollistavat laaja-alaisen uudistumisen ja alueellisen elpymisen. Onnistuneena esimerkkinä kulttuuriperinnön säilyttämiseen tähtäävästä kehityshankkeesta voidaan mainita **GRAINGER TOWN (NEWCASTLE UPON TYNE, ENGLANTI)**, joka on palkittu EU/Europa Nostra -palkinnolla. Myös historiallisia kaupunkiympäristöjä koskevat aloitteet ovat johtaneet hyviin tuloksiin monissa Euroopan kaupungeissa, kuten **KRAKOVA, LILLE, LIVERPOOL** ja **MANCHESTER**. (s. 145)

📍 **Grainger Town,
Newcastle, Englanti**

Kehittämishankkeen strategiana ollut on yhdistää kiinteän kulttuuriperinnön säilyttäminen ja kaupunkialueen elvyttäminen.

Kuva: Kay Williams
CC BY-NC-ND 2.0

📍 **Pszczynan linna, Puola**

Entisöinti vaikutti myönteisesti kaupunkikuvaan ja lisäsi asukkaiden ylpeyden tunnetta omasta kaupungista ja heidän osallistumistaan kulttuuritapahtumiin.

Kuva: Rafal Nalepa
CC BY-NC-ND 2.0

📍 **Jamtlin museaoalue, Ruotsi**

Museoalue, jossa on myös ulkoilmamuseo, tarjoaa myönteisiä oppimiskokemuksia nuorille ja kannustaa heitä jatkamaan keskeytyneitä opintojaan.

Kuva: Roine Johansson
CC BY-NC-ND 2.0

ESIMERKKI Erinomainen osoitus kulttuuriperinnön avainasemasta kaupunkialueen uusiutumisessa on **BELFASTIN CATHEDRAL QUARTER (POHJOIS-IRLANTI)**. Investointeja kykenivät houkuttelemaan ne korttelit, jotka jollain tavalla liittyivät kulttuuriperintöön, kun taas korttelit, joilla ei ollut yhteyttä kulttuuriperintöön, herättivät sijoittajissa vain vähän tai ei lainkaan kiinnostusta. (s. 162)

7 Kulttuuriperintö auttaa Eurooppaa ratkaisemaan ilmastonmuutokseen liittyviä haasteita esimerkiksi historialliseen rakennuskantaan sitoutuneen valtavan energian säilyttämisen ja uudelleen käytön avulla.

ESIMERKKI Olemassa olevan rakennuskannan uusiokäytöllä ja korjausrakentamisella on ympäristön kannalta suotuisia vaikutuksia. Tutkimuksilla on osoitettu, että ennen 1890-lukua rakennettujen julkisten rakennusten energiatehokkuus vastaa kaikkein moderneimpienkin uudisrakennusten tasoa ja joskus jopa ylittää sen. Ympäristönäkökulmasta tarkasteltuna rakennuksiin sitoutunut energia on yksi merkittävimmistä niiden säilyttämistä puoltavista perusteista. (s. 147)

ESIMERKKI Olemassa olevien rakenteiden kunnostaminen ja uusien käyttötarkoitusten löytäminen hillitsevät suunnittelemattomasti rönsyilevää kaupunkirakentamista, pidentävät rakennusten ja niiden osien käyttöikää sekä vähentävät jätteiden syntymistä. (s. 80)

8 Kulttuuriperintö kohentaa elämänlaatua. Se antaa Euroopan kaupungeille ja alueille kullekin ominaisen luonteen ja ilmapiirin, jotka lisäävät niiden suosiota ja vetovoimaisuutta sekä asuin- että työssäkäyntialueena ja houkuttelevat erityisesti matkailijoita ja luovien alojen edustajia.

ESIMERKKI **KRAKOVAN (PUOLA)** kaupunkisuunnittelun instituutin tekemä tutkimus osoittaa, että Puolan historiallisissa kaupungeissa onnistuneesti toteutettu keskustan entisöinti on parantanut paikallisten asukkaiden elämän laatua, lisännyt kaupunkien vetovoimaa matkailukohteina sekä kohentanut yleisesti näiden kaupunkien imagoa. (s. 120)

ESIMERKKI Kulttuuriperinnön sosio-ekonomista vaikutusta selvitettiin kaupunkitutkimuksessa, jonka kohteena oli **MECHELEN (BELGIA)**. Tapaustutkimus osoittaa, että kulttuuriperintö ja sen onnistunut säilyttäminen vaikuttavat asukkaiden elämän laatuun. Kulttuuriperintöä arvostetaan, koska se vahvistaa kaupungin imagoa ja ihmisten kotikaupungistaan kokemaa ylpeyttä. Vastaajista 84 % korosti kulttuuriperintöä keskeisenä uuteen kaupunkikuvaan vaikuttaneena tekijänä. (s. 214–215)

ESIMERKKI Britanniassa tehty tutkimus osoitti, että tietyn alueen kulttuuriperintökohteiden lukumäärä ja tyyppi korreloivat positiivisesti kohteiden imagon ja matkailullisen vetovoiman kanssa. Kulttuuriperintöön nojaavaa uudistamisstrategiaa toteuttavat alueet ovat vahvoja ja elinvoimaisia, ja kehitys nähdään hyvin myönteisenä. Vastaajista 89 % oli samaa mieltä väitteestä, että kehittämistyöllä oli saatu aikaan miellyttävä ympäristö ja ilmapiiri. Valtaosa haastatelluista oli sitä mieltä, että sijoitus

historialliseen ympäristöön oli parantanut kohteen imagoa (93 %) tai että koko kaupungin tai alueen imago oli parantunut hankkeen tuloksena (91 %). (s. 125–126)

ESIMERKKI Monissa tutkimuksissa ns. luova luokka määritellään talouden kannalta tärkeäksi ja sijoittajia kiinnostavaksi ryhmäksi, etenkin jos ala edustaa uutta ja innovatiivista teknologiaa. Esimerkiksi **ALANKOMAISSA LUOVA LUOKKA** ottaa työ- ja asuinpaikkaa valitessaan huomioon alueen esteettiset arvot, historiallisten rakennusten läsnäolon ja ympäröivän miljöö luonteen. (s. 162)

9 Kulttuuriperintö tarjoaa virikkeitä opetukseen ja koulutukseen sekä elinikäiseen oppimiseen. Se lisää ymmärrystämme historiasta, tukee ylpeyttä omasta perinteestä ja lisää yhteisöllisyyttä edistäen samalla yhteistyötä ja yksilön omaa kehittymistä.

ESIMERKKI Kulttuuriperintö voi kannustaa koulun kesken jättäneitä nuoria jatkamaan opintojaan ja hankkimaan tietoja ja taitoja. **JAMTLIN MUSEOALUE ÖSTERSUNDISSA (RUOTSI)** on ulkoilmamuseosta ja sisätiloissa toimivasta museosta muodostuva kokonaisuus, joita ylläpitävät Jämtlannin ja Härjedalenin maakunnat. Museo on yhteistyössä maakunnan arkistolaitoksen ja paikallisen toisen asteen koulun kanssa käynnistänyt ohjelman, jonka tavoitteena on tuottaa nuorille myönteisiä oppimiskokemuksia. Ohjelman ansiosta kolmasosa koulunsa keskeyttäneistä on palannut jatkamaan opintoja. (s. 142)

ESIMERKKI **PSZCZYNAN LINNAN MUSEON (PUOLA)** kävijätutkimus osoitti, että yleisin syy linnassa vierailuun oli halu viettää aikaa viehättävässä historiallisessa ympäristössä, mutta myös uuteen ja tuntemattomaan tutustuminen on tärkeä syy. “Vaikka usein [...] on tärkeämpää rentoutua tai nauttia ajasta perheen tai ystävien kanssa, monilla on kulttuuriperintökohteessa käynnin jälkeen tunne, että he ovat saaneet uutta tietoa ja uutta innoitusta tai että heidän uteliaisuutensa on herännyt.” (s. 141)

10 Kulttuuriperinnön kautta monet myönteiset vaikutukset yhdistyvät sosiaalseksi pääomaksi, joka tukee yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta kaikkialla Euroopassa. Osallistava ilmapiiri ja vaikuttamiseen kannustavat rakenteet tukevat omalta osaltaan myös integraatiota.

ESIMERKKI Yhteys historiallisen rakennetun ympäristön ja sosiaalisen pääoman välillä syntyy syvemmästä paikkaan kuulumisen tunteesta. Historiallisten rakennusten läsnäolo luo miljöö, joka mahdollistaa ihmisten välisen kanssakäymisen ja sen vahvistumisen. (s. 171)

ESIMERKKI **HERITAGE LOTTERY FUND (UK)** on teettänyt tutkimuksen, jonka mukaan kulttuuriperintöhankkeet kehittävät niihin osallistuvien osaamista, esimerkiksi tutkimustyöhön liittyviä taitoja. Osallistuminen vahvistaa itsetuntoa samoin kuin sosiaalisia taitoja ja viestintätaitoja (ryhmätyöskentelyn, esitelmien, kuuntelemisen, haastattelujen ja havainnoinnin tuloksena). Myös tietotekniset ja muut tekniset taidot kehittyvät. (s. 137)

📍 **Cordoba (Espanja)**
historiallinen keskusta
lintuperspektiivissä

Roomalainen silta, Siltaportti,
Calahorra-torni ympäristöineen.
Alueen konservointihanke sai EU:n
kulttuuriperintö/Europa Nostra
-palkinnon vuonna 2014.

ESIMERKKI

Kulttuuriperinnöllä on tärkeä rooli ihmisten sosiaalisen pääoman rakentumisessa. Kulttuuriperintöön liittyvä toiminta yhdistää ihmisiä ja tarjoaa tilaisuuksia sosiaaliseen kanssakäymiseen, joka rakentaa siltoja eri sukupolvien välillä, pitkäaikaisten asukkaiden ja uusien muuttajien välillä sekä eri etnisten ja uskonnollisten ryhmien välillä. Kanssakäymistä tapahtuu niin kulttuuriperintökohteissa ja museoissa itsessään kuin niihin liittyvissä kahviloissa ja kaupoissa. Osallistuminen kulttuuriperintöjärjestöjen vapaaehtoistyöhön on monella tavalla aineettomasti palkitsevaa. Sukupolvien välinen viestintä, kasvokkain viestintä eri ryhmien kanssa ja yhteisöön kuulumisen tunne auttavat ihmisiä ymmärtämään toisiaan paremmin. (s. 177)

5 STRATEGISTA SUOSITUSTA

Kulttuuriperintö on tärkeä Euroopalle -hanke luo yleiskuvan kulttuuriperinnön laajakantoisista vaikutuksista talouteen, yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön EU:n jäsenvaltioissa. Hankkeessa tehdyn selvityksen tuloksista on koottu 10 pääkohtaa, jotka kertovat inspiroivalla ja vakuuttavalla tavalla kulttuuriperinnön merkityksestä Euroopalle.

Hankkeen aineisto ja tulokset tukevat Euroopan unionin linjausta, joka tunnustaa kulttuuriperinnön potentiaalin strategisena voimavarana kestävämmän ja kukoistavamman Euroopan luomiseksi. Tulokset osoittavat kuitenkin myös sen, että vielä on paljon tehtävää. Tehokkaan päätöksenteon ja toimintalinjojen kehittämisen tutkimuksellinen perusta ei suinkaan ole valmis vaan se vaatii edelleen investointeja, jotta tavoitteeksi asetettu yhtenäinen linja ja lähestymistapa kulttuuriperintöön voidaan saavuttaa.

Hankkeen tulosten perusteella CHCfE-konsortio esittää seuraavat 5 strategista suositusta:

① TUTKIMUSNÄYTTÖÖN PERUSTUVAN POLITIIKAN TUKEMINEN

Euroopan unionin instituutioiden ja jäsenvaltioiden tulee kulttuuri(perintö)alan tilastoinnin ja siihen liittyvien EU-aloitteiden puitteissa ja kokonaisvaltaista lähestymistapaa edistään

- kerätä, käsitellä ja tulkita kvantitatiivista ja kvalitatiivista tietoa, jonka avulla voidaan osoittaa kulttuuriperinnön vaikutukset Euroopan talouteen, yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön

- tukea kulttuuriperinnön vaikuttavuusmittarien tunnistamista, määrittelyä ja luokittelua tämän hankkeen viitekehystä hyväksi käyttäen

- kouluttaa asiantuntijoita, jotka vastaavat kulttuuriperinnön vaikuttavuustutkimuksesta ja laativat kulttuuri(perintö)tilastoja.

② VAIKUTTAVUUDEN MITTAAMINEN

EU:n instituutioiden tehtävänä on varmistaa, että kaikki asianosaiset tahot ja toimijat mittaavat kulttuuriperinnön vaikuttavuutta entistä systemaattisemmin ja kattavammin

- tunnistamalla ja jakamalla hyviä käytänteitä

- vaatimalla EU-rahoitusta saavilta hankkeilta sekä lyhyen että pitkän aikavälin vaikutusten kokonaisvaltaista arviointia.

③ KEHITYKSEN JA TRENDIEN SEURAAMINEN

Euroopan komission tulee aktiivisesti tukea kulttuuriperintöön liittyvien trendien pitkäaikaista seurantaa, jotta päätöksentekijät saisivat riittävästi tietoa valistuneen päätöksenteon perustaksi. Tulevaisuudessa on EU:n jäsenvaltioissa oltava erilaisia seuranta- ja tarkkailumekanismeja (esim. erillinen observatory-tyyppinen järjestö) tutkimustiedon keräämiseksi ja levittämiseksi. EU-raportteja tulee julkaista säännöllisesti kulttuuriperintövarannon tilasta, kulttuuriperintöön kohdistuvista paineista ja kansalaisen osallistumisesta kulttuuriperinnön tukemiseen. Raporttien tulee keskittyä tärkeimpiin tiedossa oleviin avoimiin kysymyksiin teemoittain ja alueittain.

④ TIEDON JAKAMINEN JA TIEDOTTAMINEN

Koska jatkuva tiedon keruu ja kartoitus luo perustan valistuneelle päätöksenteolle, CHCfE-konsortio korostaa, että

- hankkeessa kerätty tieteellinen näyttö tulee saattaa laajasti ja vapaasti kaikkien siitä kiinnostuneiden saataville

- hankkeessa tehty selvitys tulee pitää kaikille avoimena ja laajennettavissa olevana lähdeaineistona

- erityisesti alueellista ja paikallista julkishallintoa tulee kannustaa käyttämään hankkeen tuloksia toimintaedellytysten vahvistamisen työkaluna ja hyvien käytänteiden oppaana.

⑤ VAIKUTTAVUUDEN MAKSIMOINTI

CHCfE-konsortio painottaa kulttuuriperinnön vaikuttavuuden maksimointia yli sektorirajojen. Tämä on linjassa sekä EU:n ministerineuvoston ja komission uusimpien politiikka-asiakirjojen että CHCfE-hankkeessa kootun tutkimusnäytön kanssa. Konsortio ehdottaa seuraavia toimenpiteitä maksimaalisen, eri osa-alueet kattavan vaikuttavuuden aikaansaamiseksi:

- EU:n instituutioiden ja jäsenvaltioiden tulee omaksua ”kulttuuriperintöä koskeva yhdentynyt lähestymistapa” niin kansallisella, alueellisella kuin paikallisellakin tasolla ja varmistaa kulttuuriperinnön valtavirtaistaminen

→ sisällyttämällä kulttuuriperinnön hoito, suojele ja käyttö osaksi kaikkia asianomaisia politiikkalinjauksia, ohjelmia ja toimenpiteitä

→ lisäämällä tietoisuutta siitä, että kehitysketjun alkupäässä kulttuuriperintöön tehdyt investoinnit voivat myöhemmin ketjun loppupäässä tuottaa merkittäviä hyötyjä eri osa-alueilla.

● Osallistavaa hallintomallia tulee vahvistaa ottamalla sidosryhmät ja kansalaisjärjestöt järjestelmällisesti mukaan kulttuuriperinnön strategioiden ja toimintalinjojen kehittämiseen.

● Erityistä huomiota tulee kiinnittää kulttuuriperinnön myönteiseen vaikutukseen alueellisena ja paikallisena kestävän kehityksen edistäjänä. Kulttuuriperinnön potentiaalia “älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun” strategisena voimavarana ja “osallistuvien, innovatiivisten ja pohtivien yhteiskuntien” perustana tarkastellaan EU:n rakennerahastojen väliarviointin (2016–2017) sekä seuraavan sukupolven rakennerahastojen (2020 –) valmistelun yhteydessä.

VIITTEET

- 1 The EU Council's *Conclusions on Cultural Heritage as a Strategic Resource for a Sustainable Europe* (EU:n neuvoston päätelmät kulttuuriperinnöstä Euroopan kestävän kehityksen strategisena voimavarana) hyväksyttiin 21.5.2014 ja on saatavana osoitteessa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52014XGo614%2808%29>
- 2 The *Europe 2020 Strategy* (Eurooppa 2020 – Euroopan älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun strategia) on saatavana osoitteessa: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>
- 3 European Heritage Alliance 3.3:n (Euroopan kulttuuriperintöallianssi 3.3) kannanotto on saatavana osoitteessa: http://www.europanostra.org/UPLOADS/FILS/Towards-an-EU-Strategy-for-Cultural-Heritage_final.pdf
- 4 European Heritage Alliance 3.3:n (Euroopan kulttuuriperintöallianssi 3.3) jäsenluettelo on saatavana osoitteessa: <http://www.europeanheritagealliance.eu/members/>
- 5 *The Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society* (Euroopan neuvoston kehyssopius kulttuuriperinnön merkityksestä yhteiskunnassa) hyväksyttiin 27.10.2005 ja on saatavana osoitteessa: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/199.htm>
- 6 *The Hangzhou Declaration. Placing Culture at the Heart of Sustainable Development Policies* (Hangzhoun julistus: kulttuuri kestävän kehityksen politiikan sydämessä). UNESCO hyväksyi julistuksen 17.5.2013, ja sen teksti on saatavana osoitteessa: <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/images/FinalHangzhouDeclaration20130517.pdf>
- 7 *The Declaration of Bruges. Cultural Heritage: a Resource for Europe. The Benefits of Interaction* (Brüggen julistus. Kulttuuriperintö: voimavara Euroopalle. Vuorovaikutuksen edut) hyväksyttiin 9.12.2010 ja on saatavana osoitteessa: <http://www.europanostra.org/UPLOADS/FILS/Declaration-of-Bruges2010-eng.pdf>
- 8 *The Final Statement of the European Conference on "Cultural Heritage and the EU 2020 Strategy – Towards an Integrated Approach"*, (Eurooppalaisen konferenssin loppulausunto "Kulttuuriperintö ja EU:n strategia 2020 – kohti integroitua lähestymistapaa"). Konferenssi pidettiin 13–14.11.2013 Vilnassa, ja loppulausunto on saatavana osoitteessa: http://www.eu-heritage2013.kpd.lt/uploads/files/Final%20statement_en.pdf
- 9 Saatavana osoitteessa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52014XGo614%2808%29>
- 10 Saatavana osoitteessa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52014XG1223%2801%29>
- 11 Saatavana osoitteessa: http://ec.europa.eu/culture/library/publications/2014-heritage-communication_en.pdf
- 12 Raportti on ladattavissa osoitteessa: <http://bookshop.europa.eu/en/getting-cultural-heritage-to-work-for-europe-pbK1o115128/>
- 13 Saatavana osoitteessa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG1223%2802%29&from=EN>
- 14 *The Mind and Body of Europe* Uusi kertomus Euroopasta -hanketta koskeva julistus on saatavana osoitteessa: http://ec.europa.eu/culture/policy/new-narrative/documents/declaration_en.pdf
- 15 *The Namur Declaration* (Namurin julistus) on saatavana osoitteessa: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802f8a59>
- 16 Faron yleissopimuksen (*The Faro Convention*) artiklan 2(a) määritelmän mukaan "kulttuuriperintö tarkoittaa niitä menneisyydestä perittyjä voimavaroja niiden omistajasta riippumatta, jotka ihmisten mielestä kuvastavat heidän jatkuvasti muuttuvia arvojaan, uskomuksiaan, tietojaan ja perinteitään. Tähän kuuluvat kaikki ihmisten ja paikkojen vuorovaikutuksesta aikojen kuluessa rakentuneen ympäristön osat".
- 17 NEMO (Network of European Museum Organisations) on julkaissut äskettäin Euroopan museoiden arvoihin liittyvän katsauksen *Museums 4 Values – Values 4 Museums*. Julkaisu on saatavana osoitteessa: http://www.ne-mo.org/fileadmin/Dateien/public/NEMO_documents/NEMO_four_values_2015.pdf
- 18 EPOCH-projektin tietoja on saatavana osoitteesta: http://cordis.europa.eu/result/rcn/55321_en.html

